

#YoSoy132 VE MEKSİKA'DA DEVLET ŞİDDETİ

Ayfer GENÇ YILMAZ*
Onur AĞKAYA**

ÖZ

Meksika'da, kendini "Meksika Baharı" olarak ilan eden #YoSoy132 Hareketi, ülkenin taraflı medyasına karşı bir siyasal ve toplumsal hareket şeklinde ortaya çıkmıştır. 2012 Başkanlık Seçimlerinden önce, konuşma yapmak üzere Ibero-Amerikan Üniversitesi'ne giden *Partido Revolucionario Institucional*'in adayı Enrique Peña Nieto, 2006'da, Atenco'daki ayaklanmalar sırasında, tecavüzler, ölümler ve tutuklamalarla sonuçlanan polis şiddetindeki rolü nedeniyle üniversitenin öğrencileri tarafından protesto edilmiştir. Medyanın üniversitede yaşananları taraflı olarak yayınlaması üzerine, üniversite dışından geldikleri iddia edilen 131 öğrenci sosyal medyada yayınladıkları bir video ile kendilerinin üniversitenin öğrencisi olduklarını kanıtlamışlardır. Anlaşılır biçimde,#YoSoy132 Hareketi birçok iletişim ve sosyal medya sosyolojisi çalışmasına konu olmuştur. Ne var ki, hareketin öncelikli hedefi Meksika'nın modern tarihi boyunca gözlenen ve ülkeyi 1929'dan 2000'e kadar aralıksız olarak yöneten PRI'nin politikalarıyla eşleştirilmiş devlet şiddetidir. Bu nedenle #YoSoy132, devlet şiddetine dokunmadan ve ayrıca bunların kolektif toplumsal hafıza üzerindeki etkilerini göz önünde bulundurmadan anlaşılabilir. Çalışma, bu doğrultuda, #YoSoy132'ü tarihsel ve toplumsal bağlamına yerleştirmek suretiyle ve devlet şiddeti özelinde yapılacak bir yeni okumayla analiz etmek niyetindedir.

Anahtar Sözcükler: Meksika, YoSoy132, Toplumsal Hareketler, Siyasal Şiddet, Devlet Şiddeti, Kolektif Toplumsal Hafıza.

#YoSoy132 and STATE VIOLENCE IN MEXICO

ABSTRACT

The #YoSoy132 Movement in Mexico, self-proclaimed as the 'Mexican Spring', emerged as a political and social movement against the biased media of the country. Before the presidential elections of 2012, in his visit to Ibero-American University to deliver a speech, the candidate of the Partido Revolucionario Institucional (PRI), Enrique Peña Nieto, was protested by university students on his role in the civil unrest of Atenco in 2006 in which police brutality ended up with rapes, deaths, and detainees. Due to biased transmission of the incidents that took place at the university, 131 students who were claimed as outsiders published a video on social media, proving that they were university students for real. Understandably, the #YoSoy132 Movement has been subject to many studies of communication and social media sociology. However, the primary target of the movement was the state violence observed in the modern history of Mexico which has been equated to policies of the PRI that relentlessly ruled the country from 1929 to 2000. In this respect, the #YoSoy132 cannot be understood without taking the state violence and their effects on collective social memory into consideration. Accordingly, in this study, with the aim of putting the #YoSoy132 into its historical and societal context, this dimension of the movement will be analyzed.

Keywords: Mexico, YoSoy132, Social Movements, Political Violence, State Violence, Collective Social Memory.

*Ayfer Genç Yılmaz, İstanbul Ticaret Üniversitesi Araştırma Görevlisi; ayfergenç@gmail.com

** Onur Ağkaya, Yıldız Teknik Üniversitesi Doktora Öğrencisi; onuragkaya@gmail.com .

1. GİRİŞ

Kitlesel isyanlar, grevler, sokak eylemleri ve öğrenci hareketleri 1990'ların sonlarından itibaren Latin Amerika'daki en dikkat çekici ve çatışmalı siyasal katılım formlarını oluşturmuştur. 1960'ların sosyal devrimler püskürten kıtası (Hobsbawm, 2011,s. 363), bu kez, tabandan gelen hareketliliğiyle ve aynı zamanda, dünyaya sunduğu eylem ve örgütlenme repertuvarıyla neoliberal kapitalizme karşı bir alternatif toplumsal dönüşüm umudu aşılacaktır (Topal, 2008). Bununla birlikte, Latin Amerika'daki toplumsal hareketler, İspanyolca konuşulmayan ülkelerde, nispeten, hak ettiği akademik ilgiyi görememektedir. Bu çalışmada, söz konusu eksikliğin giderilmesine yönelik naçizane bir gayretle, modern Meksika tarihinin en büyük öğrenci hareketlerinden biri olan #YoSoy132 Hareketi ele alınmaktadır.

#YoSoy132, 1929 ve 2000 yılları arasında ülkeyi aralıksız olarak yöneten *Partido Revolucionario Institucional*'in (PRI) ve bu partiyle koalisyon oluşturan *Partido Verde Ecologista de México*'nun (PVEM) o zamanki başkanlık adayı ve bugün devlet başkanı olan Enrique Peña Nieto'nun (EPN)¹⁶, 11 Mayıs 2012'de *Universidad Iberoamericana*'da gerçekleştirilen bir konferans sırasında ve sonrasında, mevzubahis partilerin ve medyanın, Nieto'yu protesto eden öğrencilere yönelik baskılayıcı eylemlerine bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. #YoSoy132, konusu olduğu az sayıdaki çalışma dâhilinde, ağırlıklı olarak medya sansürü ve medyanın şeffaflaşmasının gerekliliği konuları altında ele alınmıştır.¹⁷ Elbette, hareketin yoğunlaşması ve deyim yerindeyse bir nevi patlama noktasına ulaşmasının nedeni medyanın iktidar yanlısı siyasal tutumudur. Aynı zamanda öğrencilerin kendilerini ifade etme yöntemleri, hareketin genişlemesi ve eylemlerin organizasyonu, Meksika'da başlıca medya organlarının taraflılığına alternatif olarak görülen sosyal medya siteleri üzerinden sağlanmıştır. Bu bağlamda, söz konusu toplumsal hareketin medya çalışmaları ve medya sosyolojisi disiplinleri altında birçok çalışmanın konusunu oluşturması gayet anlaşılabilir. Yine de ufak bir parantez açmak gerekli görünmektedir: #YoSoy132 siberetik ağlarda doğmuş ve sokaklara yayılmış bir toplumsal harekettir (Alonso, 2013, s. 37). Öğrencilerin, başkan adayı EPN'nin üniversite ziyareti sırasındaki öncelikli protestoları da, Meksika'yı yetmiş bir yıl boyunca yöneten PRI'nin anti-demokratik yüzüne ve sürekli olarak başvurduğu şiddet yüklü uygulamalara yöneliktir. Bu açıdan, hareketin yalnızca sosyal medya üzerinden örgütlenmesini araştıran bir çalışma, öğrencilerin sahiplendiği mirası ihmal etme ve #YoSoy132'un siyasal ve tarihsel bağlamdaki konumunu ıskalama sakıncalarını barındırmaktadır.

¹⁶ EPN, Enrique Peña Nieto isminin başharflerinden oluşan bir kısaltma olarak kullanılmaktadır.

¹⁷ Örnek çalışmalar için bkz. Treré, E. ve Magallanes-Blanco, C. (2015). "Battlefields, Experiences, Debates: Latin American Struggles and Digital Media Resistance", *International Journal of Communication*, 9 (2015): 3652-3661; Occhipinti, N. (2014). *CNN Effect 2.0: Social Movements, Media and Politics in International Relations*, San Francisco State University. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; García, R. G. ve Treré, E. (2014). "The #YoSoy132 movement and the struggle for media democratization in Mexico", *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*: 1-15; Treré, E. ve Gutiérrez, B. (2015). "A Conversation with Bernardo Gutiérrez: Exploring Technopolitics in Latin America", *International Journal of Communication*, 9: 3803-3813.

Özetle, #YoSoy132, hareketin ortaya çıktığı 2012 yılı ve sonrasında ele alan bir analizle anlaşılabilir. Bu çalışmada temel olarak devletin vatandaşlarını hedef alan şiddetin, #YoSoy132 Hareketi'nin altında yatan ve analiz düzeyinde bugüne değin ihmal edilen önemli nedenlerden birini oluşturduğu savunulmaktadır. Bu bağlamda, yazının ilk bölümünde, devlet şiddetinin kolektif toplumsal hafızadaki etkisine yönelik kuramsal bir çerçeve ortaya konulacak, söz konusu şiddetin Meksika'daki ana görünüşlerine odaklanılacak ve ardından sık tekrar eden vatandaşlara yönelik şiddetin kolektif hafızada birikmek suretiyle YoSoy132Hareketi'ni örgütsel anlamda nasıl etkilediği ve dönüştürdüğü incelenecektir. Ardından, çalışmanın ikinci bölümde, daha derinlemesine bir analizle #YoSoy132'un ortaya çıkışı, gelişimi ve geline son nokta ele alınacaktır.

2. Meksika'da Devlet Şiddeti ve Toplumsal Hafıza

#YoSoy132 her ne kadar siyasal iktidarın denetimi altında bulunan medyanın yaşanan gerçekleri göz ardı etmesi ya da taraflı olarak kamuoyunun bilgisine sunmasına yönelik bir tepki olarak gelişmiş olsa da hareketin derinlemesine analizi basın ve medya çalışmalarının ötesine geçmeyi gerektirir. Bunun en önemli nedeni, hareketin temelini vekirılma anını, Enrique Peña Nieto ve öğrenciler arasındaki diyalogun merkezinde bulunan 2006 Atenco Olayları ve cezasız kalan devlet şiddetinin oluşturmasıdır. Bu nedenle, #YoSoy132'tan öncesine, başta 2006 yılında gerçekleşen Atenco Olayları'na ve hatta daha öncesine kadar ilerlemek ve hareketin temellerini ve dinamiklerini buradan başlayarak analiz etmek önemli görünmektedir. Derinlemesine bir analiz, Meksika'da devlet şiddetinin sembolik kilometre taşlarına teker teker göz atmadan ve #YoSoy132'un sıkça atıf yaptığı Atenco katliamını anlamadan gerçekleştirilemez.

Çalışmanın ilk bölümü, bu çerçevede, #YoSoy132 Hareketi'nin bugüne değin yapılan çalışmalarda ıskalanan devlet şiddeti ve toplumsal hareket etkileşimi boyutuna dikkat çekmek niyetindedir. Bu niyetle, ilk önce, 2006 Atenco olayları sırasında uygulanan polis şiddetinin ayrıntılı bir incelemesi gerçekleştirilecektir. İkinci olarak ise #YoSoy132Hareketi büyüdükçe önceki şiddet uygulamalarına yapılan atıfların artması gerçeğinden yola çıkarak şiddetin tarihsel birikiminin yarattığı kolektif hafıza ve 1968'den bugüne değin uygulanan münferit polis şiddetinin, kolektif hafızada biriktikçe devlet şiddetine nasıl evrildiği incelenecektir.

2.1. Polis Şiddetinden Devlet Şiddetine: 2006-Atenco

Devletin klasik sosyolojik tanımı Machiavelli tarafından şiddete ve şiddet kullanımına yapılan referans ve vurgu üzerinden yapılır. Sonrasında Weber, devletin amaçları üzerinden değil de araçları temelinde tanımlanmasının gereğinden yola çıkar ve devleti meşru şiddet tekeline sahip olmasına referansla tarif eder. Buna göre devlet, "belli bir toprak parçası üzerinde meşru olarak fiziki güç kullanma tekeli elinde bulunduran insan topluluğudur." Özetle, kapladığı teritoryal alan ve nüfus üzerinde devleti egemen kılan sahip olduğu şiddet tekeli ve bu şiddet tekelinin meşru karakteridir. Bu tanımlamada modern devlet oluşumunun temelinde yatan önemli bir detay gizlidir: Buna göre, devletin şiddet tekeli ele geçirmesiyle birlikte devlet-dışı aktörlerin şiddet uygulaması devletin iznine tabi hâle gelir. Devletin izni olmaksızın

devlet-dışı aktörler tarafından kullanılan şiddet ise gayr-ı meşru olarak kabul edilir (Weber, 1987; 1992).

Devleti sosyolojik tanımından yola çıkarak meşru şiddet tekeli üzerinden tanımlandığı takdirde Weber'ci anlamda işlevlerini yerine getiremeyen devletler için *başarısız* ya da *tutmamış devlet-failed state*-ifadesini kullanmak mümkün hâle gelir. *Failed state* kavramsallaştırması devletin nasıl tanımlandığına bağlı olarak çeşitli biçimlerde açıklanabilir. Örneğin Weber'ci bir devlet tanımından yola çıkan Ignatieff (2002), *failed state* kavramını devletin şiddetin tekeli kaybetmesi temelinde tanımlar; Zartman (1995) ise Hobbes'çu anlamda toplumsal sözleşmeye dayalı bir devlet tanımından hareketle *failed state* kavramını devletin temel işlevlerini yerine getirmediği bir devlet tipi olarak tarif eder (Di John, 2008: 4). Başarısız devlet kavramsallaştırmasının üzerinde fikir birliğine varılmış ortak bir tanımla literatürde mevcut olmamakla birlikte, genel olarak, bu tür devletler, bünyesinde ortaya çıkan iç savaş, terör ve kalkışma zamanlarında süregiden siyasal şiddet karşısında bu şiddetle mücadelesinde başarısız ya da zayıf kalan devlete referansla kavramsallaştırılır (Rotberg, 2003; Cramer, 2006).

Latin Amerika söz konusu olduğunda başarısız devletlerin varlığı mevzuu sıklıkla gündeme getirilmektedir. Örneğin Kolombiya'da, hükümetler hiçbir zaman yeterli bir güvenlik gücü oluşturamamıştı ya da güvenlik güçlerinin yeterli iktidara ve güce sahip olmasına izin verilmemiştir (Kline, 2003: 163). Ancak, Meksika örneğinde *failed state* kavramı devlet-toplumsal muhalefet arasındaki ilişkiyi açıklamak bakımından yeterli bir temel oluşturmaz. Meksika, topraklarının yaklaşık üçte birinin kontrolü silahlı gerilla tarafından sürdürülen Kolombiya örneğinden çok daha farklı bir model teşkil etmektedir. Yolsuzluğun çok büyük boyutlara ulaşması ya da uyuşturucu kartellerinin, ülkenin bazı bölgelerinde aşırı derecede şiddet olaylarına neden olması Meksika'nın güçlü kurumsal mekanizmalara sahip, petrol boru hatlarının güvenliğini neredeyse eksiksiz sağlayabilen bir devlet ve dünyanın en büyük 14. ekonomik gücü olduğu gerçeklerinin önüne geçememektedir (Paul; Clarke ve Serena, 2014: 11-12). Del Valle'nin (2015) önerdiği gibi, Meksika'da devletin kendi vatandaşlarına yönelik şiddeti daha çok, siyasal tercihlere dayanmaktadır ve en başta yerli nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde yaşayanları ve kadınları öncelikli olarak hedef almaktadır (Herrera, 2015). Neoliberal dönemde, devletin sivil halk ile savaşmak amacıyla giderek militarize hâle getirilen polis vasıtasıyla şiddetini yoksul bölgeler başta olmak üzere ezilen kesimlere yönlendirdiği tespiti, sadece Latin Amerika özelinde değil küresel bir eğilim olması itibarıyla ilgili literatürde sıkça tartışılmaktadır (Wacquant, 2009). Tüm bu nedenlerle, bu çalışmada devlet şiddeti, *tarihsel kolektif hafıza* kavramsallaştırması ile birleştirilmek suretiyle ve polis şiddetini de içerecek bir biçimde yeni tanımla ortaya konulmaktadır.

2.2.Meksika'da Şiddetin Kolektif Toplumsal Hafızadaki Yeri

Devlet şiddetinin, 1980'li ve 1990'lı yıllar boyunca, Avrupa'da, toplumsal hareket ve kalkışmalar karşısında nispeten yumuşak bir reaksiyon geliştirdiği söylenebilir.¹⁸ 2000'li yıllar ve sonrasına gelindiğinde ise, devlet ve devletin şiddet

¹⁸ Demokrasi ile düşük baskı düzeyleri arasında doğru orantı olduğuna dair iddiaların eleştirileri için bkz. (King, 2006).

erkini kullanma aracı olarak çok makro bir yaklaşımla “güvenlik güçleri” ve daha dar anlamda “polis” ile toplumsal muhalefet arasındaki ilişkinin, kıtada, çok daha şiddetli bir çarpışma hâlini aldığı görülmektedir (Della Porta ve Reiter, 1998; Della Porta ve Zamponi, 2013).Avrupa’nın dışında ve özellikle Latin Amerika’da ise, devlet ve toplumsal hareket arasındaki ilişki tarihsel olarak bakıldığında daha doğrusal bir niteliğe sahip görünmektedir. Meksika başta olmak üzere Latin Amerika ülkelerinde, toplumsal hareketlerin güvenlik güçlerinin uyguladığı şiddet ile bastırılması kıtaya özgü bir nevi gelenek ya da kültürel-tarihsel bir alışkanlıktır. Hmed’in (2015) Tunus için söylediği “ülkenin toplumsal hareketler tarihi, aslında, baskıyı uygulayan devlet (ve güvenlik kuvvetleri) ile baskının uygulandığı toplum arasındaki mücadeleden ibarettir” argümanının geçerliliği, pekâlâ Latin Amerika için de savunulabilir. Bu nedendir ki 2006 Atenco olayları sırasında militan ve protestocular üzerinde uygulanan baskı biçimleri devletin bundan önce protestolar karşısında uyguladığı baskı uygulamalarından ayrı bir biçimde ele alınamaz. Bu noktada ise, devlet şiddeti ve toplumsal hareketler arasındaki etkileşim bakımından Latin Amerika’da protestocuların *tarihsel kolektif hafıza* (Hmed, 2015, s. 79) oluşturduğundan bahsedilmesi zaruri bir hâl almaktadır.

Tarihsel kolektif hafıza kavramsallaştırması, polis ve protestocular arasında tarihsel süreç içerisinde gelişen ve neticesinde algıları ve aktörlerin temsillerini biçimlendiren etkileşimler olarak tanımlanabilir (Hmed, 2015). Çalışmanın konusu ilgilendiren hâliyle ise, tarihsel kolektif hafıza üzerinden güvenlik güçleri tarafından uygulanan şiddetinin devlet şiddetine dönüşümü tamamlanır. Kolektif toplumsal hafıza kavramsallaştırmasının yardımıyla, belirli bir zamanda ve coğrafyada uygulanan polis şiddetinin yerine polis şiddeti uygulamalarının tarih boyunca birikimsel ilerleyişiyle meydana gelen devlet şiddeti konur. Böylece, tarih boyunca ortaya çıkan toplumsal hareketler, önceki toplumsal hareketlerle işte bu kolektif toplumsal hafıza aracılığıyla ilişki kurarak kendi mücadelelerinin repertuarına derecesi değişmekle birlikte az veya çok devlet şiddetini dâhil ederler. Böylelikle, toplumsal hareket ve devlet arasındaki ilişki, tarihsel süreçte baskı görenler ile baskı uygulayanlar arasındaki bir genel görünüm ve çerçeve temelinde çözümlenebilir hâle gelir. Bu bakış açısı, toplumsal hareketleri ortak düşman olarak belirlenen devlet şiddeti karşısında birleşmeye açık kılar.

Devlet inşa süreçlerinin direnişle karşılaştığı koşullarda güvenlik güçleri giderek daha siyasal bir rol üstlenmeye başlar (Bayley, 1985). Toplumsal muhalefetin yoğunlaştığı böylesine dönemlerde güvenlik güçleri, görece özerkliğinden yararlanıp siyasal süreçlerde bir taraf olabileceği gibi, tam tersi yönde siyasal iktidarın denetiminde toplumsal muhalefetin bastırılmasında kullanılan bir araç hâline de gelebilir. Bu iki seçenek arasında güvenlik güçleri ve daha dar tanımla polisin konumunu belirleyen en önemli etkenlerden biri, siyasal iktidarın niteliğidir. Siyasal iktidarın uzun yıllardır konsolide olduğu siyasi yapılarda güvenlik güçleri giderek toplumsal muhalefeti bastırıcı bir araç hâlini alırken, siyasal iktidarın sık el değiştirdiği daha çoğulcu-demokratik siyasi yapılarda sahip olduğu görece özerklikten yararlanmak suretiyle siyasal süreçlerin aktif öznesi hâline gelebilmektedir.

Meksika örneğinde görüldüğü üzere, neoliberal devlet inşa süreci karşısında artan toplumsal muhalefet uzun on yıllar boyunca konsolide olmayı başarmış olan PRI iktidarı tarafından bastırılmaya çalışılmış ve güvenlik güçleri bu süreçte toplumsal muhalefetin bastırılmasında bir araç hâline gelmiştir. Dolayısıyla güvenlik güçlerinin siyasallaşması, siyasal iktidarın denetiminde ve iradesinde gerçekleşmiştir. Ardı ardına gelişen ve genişleyen polis şiddeti, toplumsal hafızada biriktikçe münferit şiddet olayları olmaktan çıkmış ve topyekûn bir devlet şiddeti başlığı altında toplanmaya başlamıştır. Şiddetin sıvı hâli olarak nitelendirebileceğimiz polis şiddeti, kolektif hafızada biriktikçe şiddetin katı hâline dönüşmüş ve kalıcı devlet şiddeti hâlini almıştır.

#YoSoy132 Hareketi'nin gerçekleşmesinin hemen öncesine ve hareketin sonrasına bakıldığında 2006 Atenco Olayları'nın sıkçatelaaffuz edildiği ve bu olaylar sırasında yaşanan devlet şiddetinin #YoSoy132'a yönelik tartışmalarda önemli bir yer işgal ettiği kolayca farkedilir. Örneğin, Ibero Üniversitesi'nde gerçekleşen panele katılan muhalif öğrencilerin ellerinde tuttıkları pankartlardaki en dikkat çekici sloganlardan biri "Atenco'yu Asla Unutmayacağız" ibaresidir. Yine, Ibero Üniversitesi'ndeki panelde, olaylar sırasında México valisi olan Nieto'dan ısrarla cevap beklenen ve hesap sorulan konu da Atenco'da gerçekleştirilen polis müdahalesindeki rolüdür. Soru-cevap kısmında öğrencilerin yoğunlaştığı Atenco Olayları'na yönelik olarak Nieto, dönemin valisi olarak görevinin getirdiği sorumluluk ve yükümlülükler uygun olarak Atenco müdahalesinin emrini verdiğini ve kamu düzeninin sağlanması için buna mecbur olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin Nieto'yu önce sahneden indirmeleri ardından üniversiteden göndermeleri, 2006 yılının Atenco Olayları'nın ve yaşanan polis şiddetinin toplumsal kolektif hafızada tazeliğini koruduğunu göstermektedir (Crane, 2015, s. 5). Tam da bu gerekçeyle, Atenco Olayları'nın derinlemesine analizi Meksika'da polis, devlet ve toplumsal hareketler bakımından önemli bir çerçeve sunacaktır. Bu sayede, #YoSoy132'un, Meksika'nın siyasal ve toplumsal yapısı bünyesinde bir toplumsal hareket olarak ortaya çıkışı derinlemesine bir analizin konusu olabilecektir.

2000 yılında Meksika'da yaşanan siyasal iktidar değişikliği yetmiş yıl süren uzun PRI yönetimine son vermiş olsa da ülkeye tam anlamıyla bir demokrasi getirememiştir. Diğer bir ifadeyle, siyasal alan, gerçekleşen iktidar değişikliğine rağmen, farklı toplumsal gruplara kapalı kalmaya devam etmiştir. Demokrasi, yenilenen seçimler ile sınırlı kalmış ve toplumsal olarak dışlanan sınıf ve grupları kapsar hâle gelememiştir (Zamora Lomeli, 2011, s. 11). Sonuç olarak, yerel ve ülke düzeyinde çok sayıda toplumsal hareketin siyasal özne olabilme ve siyasal alana dâhil olma savaşı Meksika'nın toplumsal hareketler ve talepleri bakımından bir hayli canlı hâle gelmesi sonucunu doğurmuştur. Siyasal alana dâhil edilmeyen talepler, toplumsal mücadelenin ve dolayısıyla toplumsal hareketlerin fitilini ateşlemiştir.

Meksika'nın FPDT¹⁹ olarak bilinen toplumsal hareketi, 2002 yılında devlet başkanı VicenteFox'un öne sürdüğü geniş çaplı bir proje olarak Atenco'da yapılması

¹⁹ FPDT (Frente de Pueblos en Defensa de la Tierra) , aslen HAUSA adlı toplumsal örgütlenmenin mirasçısı olarak vücut bulmuştur. Sonuncusu, 1970'li yılların ikinci yarısında, 68'i yaşamış öğrenci ve sendikal hareketin bir birleşimi olarak toplumsal hakların korunması, kamu hizmetlerine ulaşımın sağlanması, kolektif kimliklerin inşası gibi amaçlarla kurulmuştur. HAUSA'nın FPDT'ye evrimi 2001 yılında Atenco, Texcoco ve Chimalhuacan'ı da kapsayacak şekilde yapımı öngörülen havaalanı inşasında direniş hareketinin oluşumu ile başlar.

öngörülen havaalanı inşasına karşı harekete geçen çeşitli muhalif grupların bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Tarihsel olarak Atenco’da köklenen ve yüksek vergilerden çevrenin korunmasına dair çeşitli toplumsal, siyasi ve iktisadi konularda mücadele yürüten çok sayıda yerel örgütlenmelerin bir çatı altında birleşmesiyle oluşan FPDT, siyasal partilerden bağımsız bir strateji izlemeyi tercih etmiştir. FPDT’nin 11 Temmuz 2002’de polis müdahalesi ile durdurulmaya çalışılması sırasında gerçekleşen çatışma Atenco Olayları ve FPDT açısından bir dönüm noktası olmuştur. Devletin kendisine yönelik müdahalesini bertaraf etmeyi başaran toplumsal hareket, bu şekilde, tabandan gelen bir direnişin başarılı olması²⁰ konusunda diğer aktivistleri umutlandırmış; öte yandan polis müdahalesinin şiddeti, FPDT hareketini çok daha görünür kılmış ve bu sayede hareketin toplum nezdinde meşruiyeti ve desteği biraz daha artmıştır. Hükümetin havaalanı inşaatından vazgeçmesi ve buna ilaveten, FPDT ile diyalog ve müzakere yolu açması ile birlikte hareket, Meksika siyasetinin meşru siyasi aktörü hâline gelmeyi başarmıştır. Ancak, bu başarı uzun vadede sınırlı seviyede kalmıştır.²¹

Mayıs 2006’ya gelindiğinde yerel otoriteler ile sokaklarda seyyar satışa izin veren mutabakatı sağlamayı başaran FPDT üyeleri ve yerli çiçek üreticileri, ertesi gün şiddetli bir polis müdahalesi ile karşılaşmıştır. 3-4 Mayıs 2006 tarihinde, FPDT’nin bazı üyelerinin de eşlik ettiği çiçekçilerin Texcoco yerel pazarında kiosklarını açmasına engel olan polis, 60 kadar çiçekçiden yer değiştirmelerini istemiş; bu isteğin direnişle karşılaşması sonrasında polis, hükümetin emri ile şiddetli bir müdahalede bulunmuştur. Direniş gösteren çiçekçiler ve FPDT, San Salvador Atenco halkından yardım istemiştir. Atenco halkı, Texcoco’ya çıkan otoyolu işgal etmek suretiyle bölgeyi polis müdahalesine kapalı hâle getirmiştir. FPDT ve çiçekçiler bir yanda, Texcoco yerel polisi ile devletin güvenlik kuvvetleri öbür yanda başlayan çatışmalarda 3 bin polis görev almış ve müdahale yaklaşık olarak 10 saat sürmüştür (Conn, 3 Mayıs 2016). Çatışmanın dönüm noktası ise Javier Cortes Santiago ve ardından Ollin Alexis Benhumea adlı çocukların polis tarafından öldürülmesi olmuştur (Talcott, 2010, s. 139).

Olaylar sonrasında Emniyet Müdürü, Atenco halkını “vahşi” olarak nitelendirmiştir. Halk ile polis arasında şiddetlenen çatışma çok sayıda yaralanma, tutuklama ve hatta ölümle sonuçlanmıştır. Ancak söz konusu olaylar sırasında kaç kişinin öldüğü, tutuklandığı ve yaralandığı asla kamuoyu ile paylaşılmamıştır.²² Özetle, olayın bilançosu ağır olmakla birlikte şeffaflaşmamıştır. Polis şiddeti ise cezasız kalmıştır.

Atenco Olayları, devlet ve toplumsal muhalefet arasındaki ilişkiyi bir kez daha ön plana çıkarmanın gereğini ortaya koymuştur. Baskının toplumsal hareket üzerindeki etkisinin karmaşık karakteri çok sayıda araştırmanın konusunu teşkil etmiştir. Bu nedenle, devletin, toplumsal hareketlere yönelik cevabı toplumsal hareketler

²⁰ Söz konusu çatışma sonrası 15 polis memurunu rehin olarak almayı başaran direniş hareketi, havaalanı yapımını iptal ettirmeyi başarmıştır (Talcott, 2010, s. 138).

²¹ 2003 yılı ile birlikte başlayan çatışma sonrası dönemde devlet ve FPDT arasındaki diyalog sağlık, hukuk ve eğitim gibi konularda karşılıklı alışveriş ile devam etmiştir. Çatışma sonrası müzakere sürecinin yavaşlaması sonrasında, 2005 yılında, Enrique Peña Nieto’nun tekrar siyasi iktidarı ele geçirmesi ile birlikte süreç tıkanmıştır (Zamora Lomeli, 2011).

²² Düzenin sağlanması ve toplumsal barış amacıyla gerçekleştirilen polis müdahalesinin sonrasında, Ulusal İnsan Hakları Komisyonu raporuna göre, 25 kadının da tecavüze uğradığı iddia edilmektedir (Talcott, 2010, s. 139).

sosyolojisinin önemli alt çalışma alanlarından biri olagelmıştır. Örneğin, Tilly'e göre, devlet güdümünde gerçekleştirilen baskı, bazı durumlarda mobilizasyonu teşvik edici ve radikalleştirici bir işlev görürken bazense aynı devlet baskısı toplumsal hareketi imkânsız kılabilmiştir (Combes ve Fillieule, 2011, s. 1). Dolayısıyla baskı ve toplumsal hareket arasındaki ilişkinin belirli bir bağlama oturtulmak kaydıyla dinamik bir biçimde incelenmesi gerekli hâle gelmektedir.

Tarrow (2010), baskı ve toplumsal hareket arasındaki ilişkiyi dinamik olarak inceleyen ilk isimlerden biridir. 1960'lı yıllarda İtalya'da bastırılan toplumsal hareketler, son evrede, kuvvetle radikalize olmuş ve yeni gruplar hayat bulmuştur. Aynı doğrultuda, Brockett (2005), toplumsal olayların bastırılmasında uygulanan polis şiddetinin, hareketin gelişimine yönelik etkisini sorguladığı çalışmasında şiddeti, önleyici [*pre-emptive*] ve etkinleştirici [*reactive*] olmak üzere iki ana kategoride sınıflandırır. Buna göre, önleyici baskı, toplumsal hareketi sonlandırmayı başarırken etkinleştirici olarak nitelendireceğimiz ve toplumsal hareketin “pick” yaptığı zamanlarda uygulamaya sokulan baskı, hareketin dinamizmini arttırır.

Hem Tarrow (2010) hem de Brockett (2005, s. 266), toplumsal hareket ve baskı arasındaki etkileşimi dinamik bir ilişki bağlamında açıklamaya çalışırken çok şey söylese de belirli bir odak noktasında konumlanmakta ve büyük tarihsel çerçeveyi anlamlandırma konusunda yetersiz kalmaktadırlar. Hâlbuki, baskı ve toplumsal hareket arasındaki ilişki incelenirken, “baskı toplumsal hareketi azaltır ya da arttırır” şeklindeki karşıtlıklar üzerinden tümevarmak yerine, soru başka bir biçimde de ortaya konulabilir. Bu minvalde, belirli bir toplumsal hareket karşısındaki polis şiddetinin etkilerine bakmak yerine polis şiddetinin devlet şiddetine dönüşümüne ve bunun toplumsal hareketler üzerindeki etkisine odaklanılabilir. Bu noktada, belirli bir toplumsal hareket üzerinde uygulanan polis şiddetini devlet şiddetine dönüştüren ortak toplumsal hafıza kavramsallaştırmasının analize dâhil edilmesinin gereği ortaya çıkmaktadır.

Toplumsal hareket ve baskı arasındaki ilişkiye dair toplumsal hareketler sosyolojisi eğer bir evrensel kanuna ulaşmışsa, bu, şüphesiz “baskının daha önce kullanılmış olmasının sonraki kullanım şansını arttıracak” gerçeğidir (Combes ve Filleule, 2011, s.2). Meksika'da ortaya çıkan #YoSoy132 Hareketi'nin gerek oluşum gerekse büyüme evresinde atıfta bulunduğu da aslında Nieto ismiyle özdeşleşen bu ortak toplumsal şiddet hafızasıdır ve bir devlet geleneği hâline gelmiş olan, toplumsal hareketlerin baskıyla sindirilmesi meselesidir. Bu gerekçeyle, devlet şiddetinin derecesi ya da protestoların bastırılmasının niteliğinden ziyade çalışmanın takip eden bölümü, devlet şiddetinin oluşturduğu ortak toplumsal hafızaya ve bunun toplumsal hareketler üzerindeki birikimsel etkisine odaklanacaktır.

2.3.Meksika'da Devletin Şiddet Tarihi

Meksika'da, toplumsal hareket-protestocular ile devlet-kolluk kuvvetleri arasındaki ilişki ve etkileşimlerin de tarihsel süreç içerisinde oluşturduğu belirli algılar ve aktörlerin temsillerini etkileyen dönemeçleri olmuştur. Meksika'da devletin şiddet tarihinin en önemli dönemeçlerinden birini, şüphesiz, 2 Ekim 1968 yılında Tlatelolco'da gerçekleşen, PRI yönetimindeki güvenlik güçlerinin, protestoculara yönelik silahlı saldırısı oluşturmaktadır. İfade özürlüğü ve üniversite özerkliği üzerindeki hükümet baskı ve kısıtlamalarını protesto etmek için yaklaşık 10 bin kişinin toplandığı *Plaza de lasTresCulturas*'ta, kalabalığı dağıtmak isteyen PRI denetimindeki güvenlik güçleri

300'e yakın protestocuyu öldürmüş ve bir o kadarını da gözaltına almıştır (Crane, 2014; 2015). Bu katliamdan sonra PRI, 2000 yılına kadar iktidarda kalmayı sürdürmüştür.

Toplumsal hareketin, devletin koyu şiddeti ile bastırılış biçimi ve yaşanan katliamlar, 1968'i topyekûn Tlatelolco ile özdeş kılmıştır. Diğer bir ifadeyle Tlatelolco Katliamı, 1968'in sembolü hâline gelmiştir. Bundan sonra her yıl 2 Ekim'de on binlerce kişi katliamı anmak için biraraya gelmeye başlamıştır. 2012 yılında, aradan geçen onca seneyle rağmen katliamın anmasında, *Plaza de las Tres Culturas*'ta yaklaşık 45 bin kişinin bulunduğu tahmin edilmektedir (Crane, 2014).

1968 sonrası süreçte ise, Tlatelolco ismi, sadece 1968 yılında yaşanan şiddeti ifade etmenin ötesine geçmiş ve tarih sınırı olmaksızın, devlet şiddetini ifade eden bir deyim olarak kullanılmaya başlamıştır. Tlatelolco katliamının sonradan "*PRImero* repression" [ilk baskılama] olarak adlandırılması iki bakımdan önem taşımaktadır: İlk olarak, Tlatelolco, baskı tarihinin sıfır noktası olarak kabul edilmiştir. Böylelikle devletin şiddet tarihi, kolektif toplumsal hafızada birikirken ihtiyaç duyduğu somut başlangıç noktasına ulaşabilmiştir. İkincisi, *PRImero*'nun PRI'si uzun siyasi iktidarı boyunca devletle özdeşleşen PRI'yi sembolize etmek için kullanılmıştır. Özetle, Tlatelolco, PRI ve Nieto'nun da ilk büyük baskı hareketi olarak ifade edilmiş ve böylece devlet şiddeti PRI iktidarı ile eşitlenmiştir. PRI'nin sorumlu olduğu tüm bu şiddet olayları nedeniyle cezalandırılmamış olması da devlet şiddeti mirasının devamlı ve sürekli hâle gelmesinde kurucu bir rol oynamıştır. Bu isimlendirme, 1968 Katliamını, takip eden devlet şiddeti olayları ile doğrudan bağlı kılacak bir kolektif hafıza yaratımında büyük pay sahibi olmuştur (Crane, 2015). Kaldı ki, PRI iktidarı, 1968'den sonra da muhalif hareketlerin bastırılmasında paramiliter stratejilere başvurmadan çekinmemiştir.

1968 sonrası dönemde, devlet şiddeti kendini ikinci defa 1971 yılında Halconazo'da göstermiştir. Üniversite özerkliği için yapılan protesto hareketleri, yine, polis şiddeti ile bastırılmıştır (Williams, 2011). 1971 Halconazo'nun, sonraki dönemde, *mini-Tlatelolco* olarak adlandırılması, kolektif hafızanın, devlet şiddetinin farklı pratikleri arasında ve geçmişle bugün arasında nasıl bir bağlantı kurduğunu göstermesi bakımından somut bir örnek oluşturmaktadır. Böylelikle, Meksika'da devletin şiddet tarihi yazılırken ana hatlar belirginleşmiştir.

Meksika devletinin şiddet tarihinde üçüncü ve *#YoSoy132*'a kadarki son büyük dönemeç ise, yukarıda detayları ile incelenen 2006 Atenco olayları sırasında yaşanmıştır. 1968 Tlatelolco ile açılan perde, böylece, Meksika'daki süregiden toplumsal muhalefet eylemleri için bir nevi itici ve birleştirici güç hâlini almıştır. Öte yandan, bu katliamın oluşturduğu hafıza devlet şiddet karşısında bundan sonra meydana gelecek diğer bütün eylemler için bir nevi kalkış noktası inşa etmiştir. Nedenleri ne olursa olsun, Meksika'nın tüm toplumsal hareketleri, devlet şiddeti karşısındaki direnişiyi ortaklaşabilmeyi ve ortak bir direniş kimliği inşa etmeyi başarmıştır. Uzun yıllar boyunca direnen kişilerin oluşturduğu farklı toplumsal hareketler, devlet şiddetinin genel imajı karşısında ortaklaşabilmeyi başarmıştır.

Çalışmanın bir sonraki bölümünde devlet şiddetinin toplumsal hafıza üzerindeki etkisi bağlamında, analize konu edilen *#YoSoy132* Hareketi ele alınacaktır.

3. #YoSoy132

3.1.Hareketin Ortaya Çıkışı

11 Mayıs 2012'deki bir konferansa katılmak üzere Ibero Üniversitesi'nin Ciudad de México'daki kampüsüne giden PRI ve PVEM'in başkanlık seçimlerindeki²³ ortak adayı EPN, burada bir grup öğrencinin protestosuna maruz kalmıştır. Nieto, 2006 yılında valisi olduğu México Eyaleti'ne bağlı San Salvador Atenco²⁴ kentinde, aynı yıl meydana gelen olaylarda güvenlik güçlerinin şiddete başvurması emrini verdiği için bir grup öğrenci tarafından, henüz, konferans öncesinde protesto edilmiştir.

EPN'nin korumalarının çok kalabalık olması nedeniyle, protestocu öğrencilerin birçoğu forumun gerçekleştirildiği salona girememiş ve iddialara göre, bu gruptan içeri girmeyi başaran öğrencilere, başkan adayını zorlayacak sorular yöneltmeleri için para teklif edilmiştir (Alonso, 2013, s. 18). Ne var ki, 2006'da Atenco'da yaşananlara referansla atılan "Katil! Dışarı!" sloganlarına karşı EPN, kendinden emin bir tavırla ve pişmanlık belirtisi göstermeksizin "şiddete başvurma kararını, düzenin ve huzurun yeniden tesisi için aldığını" ve "kararının Adalet Yüce Mahkemesi tarafından muteber kılındığını" ifade etmiştir. Nieto'nun cevabı destekçilerinin alkışlarıyla, protestocu öğrencilerin ise "Katil!", "Atenco Unutulmayacak!", "Dışarı!" sloganlarının yükselerek artmasıyla karşılanmıştır (YouTube, 2012). Protestocu öğrencilerin salonun ana kapısını kapatmaları üzerine, EPN korumalar tarafından önce bir tuvalette bir süre bekletilmiş, daha sonra, kendisini ellerinde "Hatırlıyoruz; PRI Dışarı", "Atenco Unutulmayacak", "Hepimiz Atenco'yuz" yazılı ve PRI'nin hileyle kazandığı iddia edilen 1988 seçimlerinin galibi Carlos Salinas de Gortari'nin yüzünün bulunduğu dövizlerle bekleyen öğrencilerin arasından mini bir operasyonla üniversiteden çıkarılmıştır. Yaşananlar, üniversitenin *Ibero90.9* radyo kanalından ve protestocu öğrencilerin paylaşımlarıyla sosyal medya siteleri üzerinden canlı olarak aktarılmıştır (CNN México, 2012a).

---

²³ Meksika'da 2012 yılında gerçekleşen başkanlık seçimlerinin derinlemesine bir analizi için bkz. (Dominguez vd., 2015). Bunun dışında, Meksika'daki seçimlerin genel bir manzarasını özetlemek gerekirse ülkede neoliberalizmin devamını savunan iki partili -PRI ve PAN- bir merkez sağ sistemi üzerine kurulu kısıtlı bir demokrasinin göze çarptığı söylenebilir. Öte yandan, PAN ve bu partinin antikomünist ve muhafazakâr dinci kesimlerinin ırkçılık, hoşgörüsüzlük ideolojisi ve toplumsal hareketlerin kriminalizasyonunu amaçlayan politik gündemleri nedeniyle siyasal hayatı kısıtlayıcı bir rol oynadıkları söylenebilir (Álvarez, 2008).

Bunun dışında, Meksika siyasal sisteminde gerçekleşen seçimlerin usulsüzlükleri ile ilgili iddialar da ortaya atılmıştır. Öyle ki, 1999 ve 2006 seçimlerindeki usulsüzlükler nedeniyle siyasal sisteme olarak güven tamamen ortadan kalkmış ve bu ortam kitlesel hareketlerin ortaya çıkışını hızlandırmıştır. Zamanla, muhalif hareketler sivil itaatsizlik eylemleri olarak ortaya çıkmıştır (Álvarez, 2008).

²⁴ Atenco, Meksika'nın başkentine 20 dakika uzaklıkta bir şehirdir ve Meksiko eyaleti içerisinde yer almaktadır. Nüfusu yaklaşık olarak 43000 olan Atenco, giderek büyüyen şehirleşme süreçlerine mesafeli duruşuyla ve yerel kültüre olan bağlılığı ile farklı bir kültürel ve toplumsal kimliğe sahip bir şehir olarak belirmektedir.

Konferansın sona ermesinden sonra, üniversitede yaşananlar, ülkenin önde gelen yayın kuruluşları ve gazeteler tarafından politik boykot olarak sunulmuş, protestocu öğrencilerin, solcu *Partido de la Revolución Democrática*'nin (PRD) adayı Andrés Manuel López Obrador'un (AMLO) provaköterleri olduğu ima edilmiştir. PRI Genel Başkanı Pedro Joaquín Coldwell yaptığı açıklamada, protestocuların birkaç gençten ibaret bir grup olduğunu ve “üniversitenin öğrencileri olmadığı”ni iddia etmiştir (Vanguardia, 2012). PVEM temsilcisi senatör Arturo Escobar y Vega ise, *Cadena Tres* kanalına telefonla bağlanarak protestocu grubun “sayıları yirmiden fazla olmayan, AMLO tarafından yönlendirilmiş 30-35 yaşları arasında” kişiler olduğunu ve “üniversite tarafından kendisine bu kişilerin öğrenci olmadıkları bilgisinin verildiğini” açıklamıştır (Cadena Tres, 2012). Ayrıca, PRI'nin halkla ilişkiler birimi *Confederación Nacional de Organizaciones Populares*'in başkanı Emilio Gamboa Patrón, protestoyu “bir boykot, bir tuzak, provokasyona yönelik ‘aptal’ bir eylem [*una actitud ‘porril’ provocadora*]” olarak nitelemiş ve başkan adayının bu tuzağa düşmediğini ifade etmiştir (Galván, 2012).

3.2. Más de 131'dan #YoSoy132'a

PRI'nin medya organları üzerindeki hegemonyasının herkesçe bilinen bir gerçek olduğu Meksika'nın siyasal ortamında (Serra, 2013a: 9), Ibero'da yaşananların tek taraflı anlatılmasının üzerine EPN'yi protesto eden gençlerden 131'i, 14 Mayıs 2012'de video barındırma web sitesi *YouTube*'a yükledikleri görüntülerde partileri ve medya organlarını yalanlamışlardır. 131 öğrencinin tek tek numaralarını ve isimlerini açıkladıkları görüntülerinden önce yapılan açıklamada “(...) Sayın Joaquín Coldwell, Arturo Escobar, Emilio Gamboa; iletişim araçlarının şüpheli doğası göz önünde olduğundan, cevap hakkımızı (söylenenleri) yalanlamak için kullanıyoruz; Ibero'nun öğrencileriyiz... aptal/ işe yaramaz değiliz [*noporros*] ve kimse bizi bir şey (provokasyon) yapmak için eğitmedi” denilmiştir (CNN México, 2012b). Kısa sürede yayılan bu videoyla birlikte, öğrencilere destek verenlerin sayısı büyük boyutlara ulaşmış, *Twitter* adlı sosyal paylaşım sitesinde ortaya çıkan #yosoy132 [ben de 132.'yim] sloganı harekete ismini vermiş ve bu sitede günlerce *trending topic* [en çok tartışılan konu] olarak kalmıştır (Treré, 2013, s. 115).

#YoSoy132, siberetik ağlarda bu şekilde ortaya çıkmasından sonra, yine bu kanallar üzerinden süratle organize olmuştur. Vakıf üniversitesi olan ve görece PRI'ye yakın olduğu düşünülen Ibero'da başlayan protestoya diğer vakıf üniversiteleri *Instituto Tecnológico Autónomo de México*, *Instituto Tecnológico de Estudios Superiores de Monterrey*, *Universidad Anáhuac* ve *Universidad La Salle*'nin ve ayrıca, devlet üniversiteleri olan *Universidad Nacional Autónoma de México* (UNAM), *Universidad Autónoma Metropolitana*, *Escuela Nacional de Antropología e Historia* ve *Instituto Politécnico Nacional*'in öğrencilerinden destek gelmiştir. 18 Mayıs 2012'de, 131 öğrenciyle birlikte diğer okullardan yüzlerce öğrenci Ibero'nun önünde toplanıp *Televisa* kanalının binasına yürümüşlerdir. Elllerinde “Aptal değil, öğrenciyiz”, “Televisa aptallaştırır” ve “başkan (seçimi) empoze edilemez” pankartları taşıyan öğrenciler bu şekilde öncelikli tepkilerinin, medyanın yanlı tutumuna ve PRI'nin adayı Nieto'ya karşı olduğunu açıkça ortaya koymuşlardır (Alonso, 2013, s. 19). Bu yürüyüş,

aynı zamanda, #YoSoy132'un daha sonraki eylemleri hakkında önemli emareleri de ortaya çıkarmıştır: Bunlardan ilki; söz konusu protestonun pasifist yöntemlerle gerçekleştirilmiş olmasıdır. İkincisi, yeni toplumsal hareketlerin karakteristiği sayılan; bir liderin etrafında toplanarak tepeden alınarak uygulananlar yerine horizontal ve esnek yapılanma ile demokratik ve kolektif kararlarla eyleme geçilmesidir (Welp, 2015, s. 421). Álvarez'in (2008) işaret ettiği gibi, Meksika'da yalnızca ekonomik değil, siyasal sisteme ve kurumlara yönelik inanç yitirilmiş, siyasal partilere neredeyse olmayan güven de 1999 ve 2006 seçimlerinden sonra tamamen ortadan kalkmış ve kitlesel hareketler bu şekilde hız kazanmıştır. Başta pasif itaatsizliğe evrilen toplumsal hareketler, zamanla eyleme dönüşmeye başlamıştır. Ancak, toplumsal hareketlerin yolu, kendilerini temsil ettiğini düşünmedikleri siyasal partilerden ya da sendikalar gibi görece hantal siyasal yapılardan değil, doğrudan siyasal katılım projelerinden geçmektedir. Bu bağlamda, #YoSoy132 da, başından itibaren klasik siyasal sistem temsilini reddederek alternatif siyasal katılım biçimlerine yöneleceğini göstermiştir.

Hareket, *YoSoy132* adını almadan önce, mobilizasyonunu *Más de 131* [131'den Fazlası] adı altında sürdürmüştür. *Más de 131*, bu doğrultuda kurulan web sitesi ve diğer sosyal medya siteleri üzerinden, kendilerine destek verenleri 23 Mayıs 2012'de *Ciudad de México*'daki *Estela de Luz* önünde toplanmaya davet etmiştir. Hazırlanan broşürde, katılımcılara, kendi aralarında alınıp verilmek üzere birer kitapla gelmeleri, boyamaları için beyaz kumaş parçaları getirmeleri ve "daha iyi bir Meksika istemeleri" şartları koşulmuştur (Animalpolitico, 2012a). Aynı gün okunan manifestonun giriş kısmında "Meksika'nın içinde bulunduğu durumun, gençlerin değişim için savaşmasını gerektirdiği" ve "daha özgür, daha müreffeh ve daha adil bir Meksika için mücadele zamanının geldiği" belirtilmiştir. Devamında, gençlerin "mevcut sefalet, eşitsizlik, yoksulluk ve şiddet hâlinin ortadan kalkması"ını istediği, "Meksika'nın gençlerinin siyasal ve ekonomik sistemin, bütün Meksikalıların taleplerine cevap vermediğine inandığı" ifade edilmiştir. Manifestoda, özellikle bilgiye ulaşma hakkının ve ifade özgürlüğünün sağlanarak, siyasal, ekonomik ve sosyal kararların alınmasında vatandaşların katılımının artırılmasının önemine vurgu yapılmıştır. Hareketin artık, #YoSoy132 olarak tanıtıldığı manifestonun devamında, bu oluşumun ilk olarak "herhangi bir partiden uzak, vatandaşlar tarafından kurulmuş bir hareket" olduğu, "bu sebeple hiçbir politik adaya destek verilmesinin ya da reddedilmesinin" söz konusu olmadığı, "endişenin, ulusal basın ve iletişim araçlarının mevcut durumundan ve bu bağlamda demokratik şartlar üzerindeki etkisinden kaynaklandığı"; ikinci olarak, #YoSoy132'un herhangi bir vakıf ya da devlet üniversitesini temsil etmediği, ancak, kendilerini harekete adayan üniversiteli bireylerden oluştuğu açıklanmıştır. Bu doğrultuda, #YoSoy132'un talepleri: iletişim araçları pazarında gerçek bir rekabet ortamının sağlanması ve televizyon duopolisinin ortadan kaldırılması; internete erişimin anayasal bir hak olarak düzenlenmesi; tüm medya organlarında ombudsman görevi görece birer sivil birimin düzenlenmesi; burada belirtilen taleplerin görüşülmesi üzerine gençler ve medya organları arasında bir tartışma başlatılması; ayrıca, "hareketin tüm katılımcılarının, ülkede fikirlerini özgürce açıklayanların ve özellikle, şiddete bağlı olarak sayıları azalan gazetecilerin güvenliğinin sağlanması" olarak sıralanmıştır. Bunlara ek olarak, hareketin, son günlerde, Meksika Cumhuriyeti'nin farklı eyaletlerinde fikirlerini açıkladıkları için baskı gören kişilerle mutlak dayanışma içinde olduğu deklare edilmiştir. Son olarak, başkanlık adaylarının tartışmalarının, ulusal kanallarda yayınlanması talep edilmiştir (Animalpolitico, 2012b).

3.3.“Sibernetik Ağlardan Sokağa”: Hareketin Genişlemesi

#YoSoy132, başlangıcından itibaren birçok manifesto yayınlamıştır. 23 Mayıs Manifestosu ve sonrasındakiler, hareketin, ağırlıklı olarak medya sosyolojisi üzerinden incelenmesini anlaşılır kılmaktadır. Bununla birlikte, bundan sonra yayınlanan ilk manifesto, #YoSoy132’un, tarihsel bağlamda kendini nerede konumlandığına dair önemli argümanlar içermektedir. 30 Mayıs 2012’de, #YoSoy132 UNAM’ın Ciudad Universitaria kampüsünde ilk konseyini gerçekleştirmiştir. Oluşturulan on beş tartışma masasında, eğitimin yeniden yapılandırılması, neoliberalizme karşı mücadele, GDO’lu ürünler gibi temaların yanında, 14. masa *Tarihsel Bilinç ve Hafıza*’ya ayrılmıştır. Bu masa tarafından okunan birinci konseyin kapanış bildirisinin giriş kısmı şu şekildedir:

“Bertolt Brecht ‘tarihini unutan bir halk, onu yeniden yaşamaya mahkûmdur’ der. Bu yüzden biz, 14. Masa olan Tarihsel Hafıza ve Bilinç temsilcileri olarak, buraya katkıda bulunan yoldaşların oybirliğiyle, bu hareketin tarihsel haklılığını kanıtlamaya çalıştık.

Devlet, zaten kendi tarihini anlattı; sessiz kalarak bizden unutmamızı istiyorlar. Bugün, tarihi yeniden kazanmak için bu sessizliği kırıyoruz. Bu, bizim, tüm Meksikalıların, parçası, mirasçısı ve devamı olduğu tarihimizdir.

İşçilerin ve köylülerin çabalarını ve mücadelelerini, Magonismo’yu, Villismo’yu, Zapatismo’yu, demiryolu işçilerinin hareketlerini ve Sağlık Çalışanlarının Hareketini unutmadık. Tarihimizi aşıp gelen hareketleri; petrolün kamulaştırılmasını, Vasconcelismo’yu, üniversite özerkliği için mücadeleyi, 70’lerdeki toplumsal silahlanma hareketlerini unutmadık. Öğrenci hareketlerini unutmadık. 58’deki Instituto Politécnico Nacional yurtlarındaki direnişi, 68’deki Tlatelolco öğrenci hareketlerini, 71’deki Jueves de Corpus’u (unutmadık)! Kirli Savaş ve onun kaybettirdiklerini²⁵ de unutmadık!²⁶ Siyasal baskıları unutmadık! 86 ve 99 üniversite grevlerini (unutmadık)!

²⁵“Kaybolmak”la atıfta bulunulan desaparecidos’tur. İspanyolca’dan “kaybolmuş” veya “kayıp” şeklinde çevrilebilecek bu terim, bir insan hakları ihlali olarak “genellikle” devlete bağlı birimler tarafından gözaltına alındıktan sonra kendisinden haber alınmayan insanlara göndermede bulunmaktadır (Genç-Yılmaz, 2014). Latin Amerika’da son on yıllarda aynı kaderi paylaşan ve bugün bile kendilerinden haber alınmayan binlerce kişi, gözaltına alındıktan sonra güvenlik güçlerinin elinde “zorla” kaybedilmiştir.

²⁶1969 ve 1978 yılları arasında Meksika’nın Guerrero Eyaleti’nde yaşananlar “Kirli Savaş” olarak anılmaktadır (Aviña, 2016: 147). Meksika’da, 1910’dan itibaren özellikle yerli nüfusunun yoğun olduğu ve köylülerin yaşadığı bölgelerde, devletin temiz su, sağlık, eğitim, yol gibi en temel ihtiyaçlara cevap vermemesi üzerine birçok halk hareketi doğmuştur (Bartra ve Otero, 2008: 412). Guerrero’da geçimini zorlukla sürdüren köylüler, 1960’ların başından itibaren bölgede artan uyuşturucu madde yetiştirme faaliyetleri ve devletin yoğun şiddet içeren baskı politikalarına karşı silahlanarak gerilla hareketlerine yönelmiştir. Bu bölgede güvenlik güçleri, birçok köyü zorla boşaltmış, gerillaya yardım ettiği bahanesiyle yüzlerce köylüyü katletmişlerdir. 2014’te, Guerrero Eyaleti Hakikat Komisyonu tarafından açıklanan rapora göre yüzden fazla kişi uçaklara bindirilerek yüksek irtifadan denize atılarak, üzerlerine benzin dökülerek ya da silahla vurularak öldürülmüş ve işkenceye uğramıştır. Kaybolanların sayısı bugün hâlâ tam olarak bilinmemektedir (Aviña, 2016: 148). Yazarların Notu: Çalışmanın yazarları bu önemli siyasal sürece dikkat çektikleri için hakemlere müteşekkirdir.”

Bugün, bütün bu tarihi geri kazanıyoruz ve yeniden yaşıyoruz. Bu hareketin rüzgârında (bu tarihi) yeniden yaşıyoruz; bugün 132 olmaya ve bunu söylemeye, tarih olmaya ve Meksikalı bilinci olmaya karar verdik. Unutmuyoruz ve bilincimizden (geleneği) bir kez daha vurguluyoruz! Bugün ve daima 132'yiz! (...)" (Imágenes en Rebeldía, 2012).

18 Haziran 2012'ye gelindiğinde, *İletişim Komitesi* tarafından yayınlanan, #YoSoy132'un ilk resmî bülteninde hareketin kökeni, ilkeleri ve eylem planı açıklanmıştır (Warp, 2012). Bültende, hareketin tarihsel bağlamı "*#YoSoy132 Hareketi, tüm ülkeye yayılan bir şiddet dalgasının ortaya çıkardığı ulusal bir felaket anında ve medya organları tarafından manipüle edilen bir seçimden önce doğmuştur*" şeklinde belirtilmiştir.

#YoSoy132Hareketi, şeffaf bir medya ve tarafsız bilgiye ulaşma öncelikleriyle genişleyerek sürmüştür.Hareketin en önemli başarısı, şüphesiz, 19 Haziran'da 2012'de yapılan başkanlık adayları arasındaki üçüncü münazaranın organizasyonunu gerçekleştirmek olmuştur.PRI'nin medya organları üzerindeki hegemonyasını kırmak adına önemli bir adım olan bu organizasyonla birlikte, münazara *Hangout* ve *Google+* adlı internet platformları ve *Reactor 105.7*, *Ibero 90.9* ve *Radio Ciudadana* radyoları üzerinden canlı olarak yayınlanmıştır. PRI'nin adayı Nieto, organizasyonun tarafsızlığına inanmadığını beyan ederek münazaraya katılmamıştır.

Başkanlık seçimlerine kadarki süreçte devlet yetkilileri ve medya, hareketin kriminalizasyonu için büyük bir uğraş vermiştir (Alonso, 2013, s. 23). Seçimler sonuçlanana dek, hareketin onlarca üyesi Meksika'nın farklı yerlerinde göz altına alınmış ya da hareketle bağlantılı olmayan illegal eylemler, #YoSoy132'la ilişkili gösterilmeye çalışılmıştır. Nihayetinde, hareket bir anlamda kriminalize olmuştur. Başkanlık seçimlerini EPN'nin kazanmasının ardından, başkanın yemin etmesini engellemeyi bir yöntem olarak gören bazı #YoSoy132 üyeleri, diğer öğrenci gruplarıyla bir araya gelerek 1 Aralık 2012'de protesto eylemlerine katılmıştır (Serra, 2013b, s. 8).Hem eylemcilerin hem de polislin şiddete başvurduğu olayların ardından, #YoSoy132 Hareketi, yaklaşık 50 üyesinin göz altına alındığını açıklamıştır (Bolaños, 2012).

Genel bir değerlendirme yapıldığında, Meksika'da, önce yerliler, sonra kadınlar gibi grupların feda edilebilirliği, Meksika'nın kendilerine dokunmayan kesimleri için şiddeti kabullenilir ya da göz yumulur bir normalizasyon sürecine soktuğu düşünülmekteyken (Herrera, 2015), bu dönemde ortaya çıkan bir öğrenci hareketi toplumsal algının değişmeye başladığını göstermiştir.Bir yanı sıra medya manipülasyonunu hedef alırken, öbür taraftan, hafızlarda biriken ve unutulmayan devlet şiddetine de savaş açan ve akabinde devlet şiddetine kendi üyeleri de maruz kalan #YoSoy132 Hareketi, eğer tarihsel bağlamı içinde incelenecekse, çalışmada savunulduğu üzere,tam da bu nedenlerle, öncelikle İbero'daki direnişin kıvılcımını yakan 2006 Atenco Olayları da bu iddiadaki biranalize dâhil edilmesi gerekmektedir

3.4. Devlet Şiddeti ve #YoSoy132

Kolektif hafızada biriken devletin şiddet tecrübeleri, elbette, toplumsal hareketi de dönüştürmüştür. İşte #YoSoy132'un gelişimi tam da bu dönüşümün ipuçlarını vermektedir. Öyle ki, #YoSoy132 her ne kadar bir sosyal medya protestosu şeklinde ateşlense de zaman ilerledikçe önceki direniş hareketleri ile birleşmiş; onlarla bütünleşerek ilerlemiş ve genişlemiştir. #YoSoy132, devletin şiddet tarihinin her üç köşe başına da ulaşmıştır.

Devlet şiddetine dair ortak bir hafıza oluşturulması, her şeyden önce, toplumsal hareketin varlık nedeni ya da ortaya çıkış gerekçesini belirli bir temadan öteye taşımak suretiyle çok daha genel olan polis şiddeti ve devlet baskısına karşıtlık şemsiyesi altında genişler. Senaryonun sürekli tekrarı öncekinin hatırlanması temelinde direnenleri birleştirir (Siméant, 2013, s. 141). Örneğin, 2012 yılında #YoSoy132 Hareketi sırasında elde taşınan pankartlarda "Bizim bir hafızamız var" yazmaktadır. Hukuk-dışına çıkan bu tip devlet şiddeti, toplumsal muhalif hareketi devlet baskısı ve dominasyonu karşısında ortak bir direniş cephesi olarak inşa eder (Crane, 2015, s. 7). Benzer şekilde, #YoSoy132 Hareketi sönmüldikten sonra da, hareketin süreklileşen aktörleri hazırladıkları bildirimlerde devletin önceki şiddet pratiklerini anımsatırlar ve bunlar üzerinden devlete karşı toplumsalı inşa ederler. Diğer bir deyişle, devlet kavramı şiddet ile özdeşleşirken toplum direniş temelinde mücadelenin birincil aktörü hâline gelir. #YoSoy132'un *Ciudad Universitaria*'da gerçekleştirilen ilk konseyinin sonundatarihsel bilinç ve hafıza masası tarafından okunan, konseyin kapanış bildirisinin son kısmında olduğu şekliyle:

"(...) Meksika; çocukların (olarak) sana diyoruz ki, (...) Biz, Zapatismo silahlı başkaldırısının, Acteal katliamının, cezasız kalan Ciudad Juárez ve Chihuahua kadın cinayetlerinin ve en çok da México Eyaleti'ndeki (cinayetlerin) mirasçularıyız! Tam şu anda sesimizi yükseltmek zorundayız! Evet! Biz 2006'da Atenco ve Oaxaca'daki baskıların mirasçularıyız. Evet, yoldaşlar, bizler 132 Hareketi'yiz; ABC kreşinde öldürülen küçük çocukların kızgınlığı ve öfkesiyiz. Wirikuta'yız! Michoacán'da Cherán'ız! Copala'yız! Devletin gaddar gücünün karşısındaki kızgınlığımız! Narcotráfico'ya karşı savaşın ve (neden olduğu) yetmiş bin ölüsünün karşısındaki kızgınlığımız! Bütün bu tarihimiz biz! Adalet istiyoruz! Adalet istiyoruz! Hareketimiz bu yüzdendir ve adalet sağlanana kadar savaşacağız! Adalet! Adalet!

Bugün, bütün bu tarihi geri kazanıyoruz ve yeniden yaşıyoruz. Bu hareketin rüzgarında (bu tarihi) yeniden yaşıyoruz; bugün 132 olmaya ve bunu söylemeye, tarih olmaya ve Meksikalı bilinci olmaya karar verdik. Unutmuyoruz ve bilincimizden (geleni) bir kez daha vurguluyoruz! Bugün ve daima 132'yiz!" (Imágenes en Rebeldia, 2012).

Buna ilaveten devlet şiddeti, yarattığı toplumsal kolektif hafıza sayesinde, muhalif hareketin zamansal ve mekânsal olarak genişlemesini de sağlar. Diğer bir ifadeyle devlet şiddeti karşısındaki direnişi ile protesto hareketi, devletin önceki şiddet hareketlerini de kapsayacak biçimde topyekûn bir direnişin sembolü hâlini alır. Örneğin Temmuz 2012'de, *Convención Nacional Contra la Imposición* adıyla Atenco'da açıklanan baskı karşıtı bildirimde hem #YoSoy132 hem de FPDT hareketlerinin imzası

olması polis şiddeti karşısında genişleyen koalisyonun somut bir örneğini oluşturmaktadır. 2006 Atenco katliamının mağduru FPDT ile 2012 yılının #YoSoy132 Hareketi aradan geçen uzun süreye rağmen zamansal anlamda geniş bir koalisyon kurmayı başarırlar. Üstelik Atenco'nun FPDT'si ile İbero'nun #YoSoy132'ü bu şekilde mekânsal olarak da birleşirler. Devlet şiddeti karşısındaki direniş zaman ve mekânı kolektif hafızada silikleştirir.

Koalisyonun genişlemesi dışında, toplumsal hareketin yavaştan sönümlenmeye başladığı süreç boyunca kurumsallaşma çabasında da devlet şiddetinin kolektif hafızada saklanması işlerliği hissedilir. Kolektif hafızada her daim muhafaza edilen devlet şiddeti ilerleyen zamana rağmen toplumsal hareketi canlı tutar. Örneğin, #YoSoy132 Hareketi'nin 30 Mayıs 2012'de, *Tarihsel Hafıza ve Bilinç* masasının hazırladığı bildiriye²⁷ 1968 Tlatelolco Meydanı Katliamı (öldürülenlerin sayısı bugün dahi bilinmiyor), 1971 Corpus Christi Katliamı [*El Halconazo*] ve 2006'daki Atenco ve Oaxaca'daki devlet şiddetine yönelik tepki öne çıkmış ve safları sıkılaştırmıştır. #YoSoy132 üyelerinin, hareketin ilk anından itibaren Nieto'yu, 1968'de Tlatelolco'daki katliamın emrini veren, zamanın devlet başkanı Gustavo Díaz Ordaz'la eşleştirmesi ve kendisini Ordaz'ın "torun"²⁸ olarak görmesi, PRI'nin şiddetle iç içe geçmiş tarihinin kolektif hafızadaki yansımasıdır. Crane'nin (2015, s.4) dikkat çektiği üzere, Atenco, Nieto'nun Tlatelolco'su olarak görülmüştür.

Devlet şiddeti karşısındaki muhalif koalisyonun mekânsal ve zamansal olarak genişlemesine ek olarak, şiddetin tanımı da bu ekseninde olabildiğince genişler. Devletin baskısı ve şiddeti, muhalif koalisyonun genişlemesiyle birlikte, sokakta protestocular üzerinde uygulanan fiziksel şiddetin çok ötesine geçer. Medya ve basın üzerindeki baskı da devletin şiddet repertuarının önemli bir parçası haline gelir. #YoSoy132'un medya sansürü üzerindeki vurgusu da, bu bağlamda, devletin şiddetinin farklı bir yüzü olarak algılanır.

Son olarak, önceki devletin şiddet hareketlerini kapsama ve hatırlama çabası sayesinde protestocular, Meksika'nın sınırlarının çok daha ötesine uzanacak yeni ittifak arayışlarına girerler. Nihayetinde devlet şiddetinin belirli bir ülkeyle sınırlı kimliği ve geçmişi yoktur: devlet şiddeti evrenseldir. 2012 yılında, Meksika'da Şilili öğrencilerin neoliberalizm ile birlikte kaybolan haklarına yönelik eyleme destek amacıyla yaptıkları yürüyüş (Crane, 2014, s. 139) ezen devlet-ezilen toplum/öğrenci ikiliğinin nasıl da kolektif hafızada ulusal sınırları aşacak biçimde şematize olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

SONUÇ

Bu çalışmada, Meksika'da 2012 yılında ortaya çıkan #YoSoy132 adlı toplumsal harekete yönelik hâli hazırda var olan literatürün dışına çıkmak suretiyle farklı bir bakış açısı getirilmesi hedeflenmiştir. Ağırlıklı olarak sosyal medya çalışmaları bağlamında ele alınan #YoSoy132, aslında, Meksika'da devlet ve toplumsal hareketler arasındaki

²⁷ İlgili bildiriye aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir:

https://www.youtube.com/watch?v=E9dkSK1pgzA&ab_channel=Im%C3%A1genesEnRebeld%C3%ADa,

²⁸Nieto, İspanyolca'da "torun" anlamına gelmektedir.

etkileşimin analizi temelinde Meksika'nın siyasal tarihinde devlet şiddetinin yeri hakkında çok fazla ipucu vermektedir. Bu yönüyle çalışma, Türkiye sosyal bilimler literatürü bağlamında çok fazla işlenmemiş bir coğrafyayı biraz daha görünür kılmayı da hedeflemiştir. Bu vesileyle, çalışmanın yazarları Meksika'nın siyasal ve toplumsal yapısına kuşbakışı da olsa değinen bu çalışmayla yeni araştırmaların önüne mütevazı de olsa bir bilgi birikimi getirebilmeyi istemektedir.

Toplumsal hareketler, sosyal dinamiklerin ve siyasal ajandanın anlaşılmasında anahtar niteliğinde analitik araçlardır. Bu çalışmada, farklı bir yönüne dikkat çekilen #YoSoy132 Hareketi'nin gündeminin gösterdiği üzere, şiddetin farklı formları ve yaygınlığı, Meksika'nın en önemli güncel sorunudur. Devlet şiddetinin toplumsal kolektif hafızada birikmek suretiyle nasıl da topyekûn “devlet şiddeti imajı”na dönüştüğü meselesi, #YoSoy132'ta kendini bir kez daha göstermektedir. Meksika'yı 1929 ve 2000 yılları arasında aralıksız yöneten PRI'nin 2012 Başkanlık Seçimleri adayı Enrique Peña Nieto, 2006'da, valisi olduğu bölgede, polise verdiği güç kullanma emri dolayısıyla, kendisine göre yakın olduğu düşünülen bir özel üniversitede protesto edilmiştir. Nieto, toplumsal kolektif hafızada, PRI'nin Meksikalılar'a yönelik şiddet dolu tarihiyle özdeşleştirilmiştir. Hareketin üyeleri, en başından itibaren, protesto ettikleri polis şiddetinin ve medyanın kriminalize etme uğraşlarına maruz kalmıştır. Ne var ki hareket, beklenmedik biçimde toplumsal tabanda destek bularak genişlemiş ve daha büyük toplumsal ittifaklara ulaşabilmiştir.

Meksika'da 70 yıllık aralıksız iktidarının sonrasında kısa soluklu bir nefesin ardından 2012 yılında yeniden iktidarı ele geçiren PRI ve Nieto'nun önce devletle, ardından devlet şiddeti ile özdeşleşen iktidarı altında polisin yine önce siyasal iktidarın elinde, ardından ise siyasal iktidarla eşitlenen devletin baskı aygıtı konumunda sabitlenişi Latin Amerika çalışmaları kapsamında hem Meksika'ya özel hem de diğer ülkelerle karşılaştırmalı bir analizin konusunu teşkil edebilir.

Toplumsal hareketleri, ortaya çıktıkları süreci hızlandıran münferit olaylar şeklinde incelemek yerine bütüncül bir bakış açısıyla ele almak önemli görünmektedir. Toplumsal hareketler, içlerine doğduğu siyasal ve toplumsal yapıyla organik bir birliktelik oluşturur. Hareketin ortaya çıkış şart ve gerekleri de, ancak, siyasal ve toplumsal yapının tarihsel bir analizi ile mümkün kılınır. Hatta bazı durumlarda, ilgili toplumsal hareket kendisinden on yıllar önce ortaya çıkan diğer toplumsal hareketlerden ilham alır, onların tecrübelerini edinir ve onlarla birikerek gelişir. Üstelik bunu ortak bir düşman imgesi olarak devlet şiddetini karşısına koyarak yapar. Toplumsal hareketin siyaseti de bu manzarada yüzeye çıkar. Tam da bu nedenle *YoSoy132*'u anlamak için hareketin “görünen” sosyal medya tezahüründen öteye gitmek ve “görünmeyen” ama beliren Meksika'ya özgü siyasal ve toplumsal çerçeveye yönelik bir bakış açısı getirmek zaruridir.

Sonuç olarak, bu çalışma, makro ifadeyle güvenlik güçlerinin uyguladığı ve özellikle neoliberal politikalar doğrultusunda yetkileri arttırılan ve bir nevi devletin birincil güvenlik mekanizması hâline gelen polis şiddetinin kolektif toplumsal hafıza temelinde devlet şiddetine evrimini konu edinerek, Türkiye'de çok yeni ve yetersiz olan devlet ve polis çalışmaları literatürüne de ufak da olsa bir katkı sağlamayı hedeflemiştir. Devlet şiddetini münferit ve vaka üzerinden incelemek yerine, birikimsel ilerleyen tarihsel bir analiz ileriye dönük makro çalışmalar için de bir çerçeve sunabilir.

KAYNAKÇA

- Alonso, J. (2013). “Cómo escapar de la cárcel de lo electoral: el Movimiento #YoSoy132”, *Desacatos*, 42: 17-40.
- Álvarez Béjar, A. (2008). “20. Yüzyılda Meksika: Emperyalist Zincirin En Güçlü Halkası mı?”, Çev. Aylin Topal, içinde: Aylin Topal (Der.), *Latin Amerika 'yı Anlamak: Neoliberalizm, Direniş ve Sol*, Yordam Kitap: İstanbul: 172-201.
- Animalpolitico (2012a), “Lo que debes llevar para ser el 132”:
<http://www.animalpolitico.com/2012/05/lo-que-debes-llevar-para-ser-el-132/>
- Animalpolitico (2012b), “Yo Soy 132: Declaratoria y pliego petitorio”
<http://www.animalpolitico.com/2012/05/declaratoria-y-pliego-petitorio-de-yo-soy-132/>
- Aviña, A. (2016), “Mexico’s Long Dirty War”, *NACLA Report on the Americas*, 48 (2): 144-149.
- Bartra, A. ve Otero, G. (2008). “Movimientos indígenas campesinos en México: la lucha por la tierra, la autonomía y la democracia”, *Recuperando la tierra: El resurgimiento de movimientos rurales en África, Asia y América Latina*, Buenos Aires: CLACSO.
- Bayley, D. (1985). *Patterns of Policing*, New Brunswick: Rutgers University Press.
- Bolaños, C. (2012). “#YoSoy132 presenta lista de 106 detenidos”, *El Universal*, 1 Aralık 2012. Çevrimiçi: <http://archivo.eluniversal.com.mx/notas/887244.html>
- CadenaTres (2012). “Yuriria platicó con Arturo Escobar, coordinador del PVE, acerca de lo ocurrido en la Ibero con EPN”, Çevrimiçi: <https://www.youtube.com/watch?v=nV3-8PkbilA>
- CNN México (2012a), “La Visita de Peña Nieto, Motivo de Abuechos de Estudiantes en la Ibero”. Çevrimiçi: <http://expansion.mx/nacional/2012/05/11/la-visita-de-pena-nieto-divide-a-estudiantes-en-universidad-iberoamericana>
- CNN México (2012b), “131 Alumnos de la Ibero Muestran Sus Credenciales Para ‘Desmentir’ al PRI”. Çevrimiçi: <http://expansion.mx/nacional/2012/05/14/131-alumnos-de-la-ibero-muestran-sus-credenciales-para-desmentir-al-pri>
- Combes, H. ve Fillieule, O. (2011). “De La Répression Considérée Dans Ses Rapports à L’Activité Protestataire”, *Revue Française de Science Politique*, 61: 1047-1072.
- Conn, C. (2016). “Mexico remembers: 2006 Atenco tragedy when police raped, killed”, *Telesur*, 3 Mayıs, Çevrimiçi:
<http://www.telesurtv.net/english/news/Mexico-Remembers-2006-Atenco-Tragedy-When-Police-Raped-Killed--20160503-0041.html>

- Cramer, C. (2006). *Civil War is Not a Stupid Thing*, London: Hearst & Co.
- Crane, N.(2014).“A picture is worth 1,000 words: Performing State Repression in the Zocalo, Mexico City, October 2”, *Focus on Geography*, 139-140.
- Crane, N. (2015). “Politics Squeezed through a police-state, Policing and vinculación in post-1968 Mexico City”, *Political Geography*, 47: 1-10.
- Del Valle, Y. (2015). “Mexico’s Re-colonization: Unstrained Violence, Rule of Law and the Creation of a New Order”, *Política Común*, Vol. 7.
- Della Porta, D. ve Reiter, H. (1998). *The Policing of Protest in Western Democracies*. İçinde:
D Della Porta ve H Reiter (der). *The Policing of Mass Demonstrations in Contemporary Democracies*, Minneapolis: University of Minnesota Press, 1-34.
- Della Porta D. ve Zamponi, L. (2013). *Protest and Policing on October 15th Global Day of Action: the Italian Case*, *Policing and Society*, 23 (1), 65-80.
- Di John, J. (2008). “Conceptualizing The Causes and Consequences of Failed States: A Critical Review of the Literature”, *Crisis States Working Papers Series 2*, 25.
- Dominguez, Jorge I, Greene Kenneth F, Lawson, Chapell H ve Moreno, A. (der.) (2015). *Mexico’s Evolving Democracy A Comparative Study of the 2012 Elections*, Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Galván, R. (2012). “Ibero, boicot contra EPN: Emilio Antonio Gamboa”, Çevrimiçi: <http://www.oem.com.mx/elsoldetijuana/notas/n2539677.htm>
- García, R. G. ve Treré, E. (2014). “The #YoSoy132 movement and the struggle for media democratization in Mexico”, *The International Journal of Research Into New Media Technologies*, 2014: 1-15.
- Herrera, Y. (2015). “El sentido de la omisión: Sobre la impunidad en el México contemporáneo”, *Política Común*, Vol. 7.
- Hmed, C. (2015). “Répression d’État et situation révolutionnaire en Tunisie (2010-2011)”, *Vingtièmesiècle. Revue d’histoire*, 128, Ekim-Aralık: 77-90.
- Hobsbawm, E. (2011). *Tuhaf Zamanlar*, Çev. Saliha Nilüfer, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ignatieff, M. (2002). 'Intervention and State Failure', *Dissent*, 115-124.

Imagenes en Rebeldia (2012), “GRAN DISCURSO #YoSoy132. 1er Asamblea. MEMORIA Y CONSCIENCIA. Mesa 14. Ciudad Universitaria”:

<https://www.youtube.com/watch?v=E9dkSK1pgzA>

King, J. (2006). “Exploring the Ameliorating Effects of Democracy on Political Repression: Cross-national Evidence”, içinde C. Davenport (Der). *Paths to State Repression: Human Rights Violations and Contentious Politics*, Lanham: Rowman&Littlefield.

Kline, H F. (2013). “Colombia: Lawlessness, Drug Trafficking, and Carving”, içinde R I. Rotberg (Der). *State Failure and State Weakness in a Time of Terror*, Brooking Institution Press, 161-183.

Paul, C.; Clarke, C. P. & Serena, C. (2014). *Mexico is not Colombia: Alternative Historical Analogies for Responding to the Challenge of Violent Drug-Trafficking Organizations*, RAND Corporation: Washington.

Rotberg, R. (2003). *State Failure and State Weakness in a Time of Terror*. Washington, D.C.: Brookings Institute Press.

Serra, G. (2013a). “Was Mexico’s 2012 Election Undemocratic?: Assessing the Fraud Accusations”, *CIDE*, 259: 1-18.

Serra, G. (2013b). “The 2012 Election in Mexico: Campaigns, Results and Conflict”, *CIDE*, 250: 1-20.

Siméant, J.(2013). “Protester/ Mobiliser/ Ne pas Consentir: sur quelques avatars de la sociologie des mobilisations appliquée au continent africain”, *Revue Internationale de Politique Comparée*, 20, 125-143.

Talcott, M. (2010). “As Neoliberal Crises Persist, Indigenous-Led Movements Resist: Examining The Current Social and Political-Economic Conjuncture In Southern Mexico”, içinde: R. A. Dello ve D. Fasenfest (Der.), *Social Change, Resistance and Social Practices*, Leiden& Boston: Brill: 131-148.

Topal, A. (2008). “Türkiye’den Latin Amerika’ya Bakmak: Tarihsel Arka Plan”, içinde: Aylin Topal (Der.), *Latin Amerika’yı Anlamak: Neoliberalizm, Direniş ve Sol*, Yordam Kitap: İstanbul: 21-46.

Treré, E. (2013). “#YoSoy132: la experiencia de los nuevos movimientos sociales en México y el papel de las redes sociales desde una perspectiva crítica”, *Educación Social*, 55: 112-121.

Vanguardia (2012). “Fue un puñado de los jóvenes intolerantes en la Ibero: Coldwell”, Çevrimiçi:

<http://www.vanguardia.com.mx/fueunpunadodejoveneslosintolerantesenlaiberocoldwell-1284876.html>

[Wacquant, L. \(2009\). *Punishing the Poor: The Neoliberal Government of Social Insecurity*, Duke University Press.](#)

Warp (2012), “Contexto Historico, Principios Generales y Plan de Accion de YoSoy132” <http://www.warp.com.mx/warptv/22542-Contexto-Historico-Principios-Generales-y-Plan-de-Accion-de-YoSoy132>

Weber, M. (1992). *Politik als Beruf*. Stuttgart: Reclam

Weber, M. (1987). *Sosyoloji Yazıları*. İstanbul: Hürriyet Vakfı.

Welp, Y. (2015). “Cuando todo lo sólido se desvanece en Twitter: Análisis del movimiento social #YoSoy132 (México 2012)”, *PostData*, 2: 417-439.

Williams, G.(2011). *The Mexican Exception: Sovereignty, Police and Democracy*, New York: Palgrave Macmillan.

YouTube (2012). “¡ASESINO, FUERA! Reclaman Atenco A Peña Nieto en la Ibero” (Video). Çevrimiçi: https://www.youtube.com/watch?v=DSEmgX296Qo&ab_channel=politicamx1

Zamora Lomeli, C B.(2011). “Hier c’était pour la terre, aujourd’hui pour la liberté. Processus et configurations du front des peuples pour la défense de la terre (FPDT) de San Salvador Atenco”, *Problèmes d’Amerique Latine*, 81, 3, 11-32.

Zartman, W. (1995). *Collapsed States*, Boulder: Lynne Rienner